

U-jazdowski

09/2019—02/2020

przeгляд filmowy

Kino antropocenu

w ramach projektu *Plastyczność planety*

25/09/2019 20:00

Wieczór atomowy

Wielu badaczy antropocenu za początek nowej epoki uznaje testy broni jądrowej z lat 50. XX wieku. Przegląd filmowy *Kino antropocenu* zaczynamy zatem mocnym atomowym akcentem. Bomba atomowa, radioaktywne skażenie to nie tylko jeden z kluczowych tematów w dyskusji nad sprawczością człowieka, ale też temat, który fascynował filmowców i artystów. Nagrania atomowego grzyba stały się jednym z najpotężniejszych i najbardziej ikonicznych obrazów kultury wizualnej. Temu będzie poświęcony zestaw filmów otwierający przegląd.

Atomic: Living in Dread and Promise

reż. Mark Cousins, Wielka Brytania 2015, 71'

Mark Cousins, autor monumentalnej *Odysei filmowej*, na 70. rocznicę zbombardowania Hiroshimy i Nagasaki stworzył dokument o śmiertelnej, ale fascynującej sile energii atomowej. Użył do tego wyłącznie materiałów archiwalnych, opowiadając społeczną historię atomu, koszmarną, ale też przepełnioną ludzkimi nadziejami. Klimat filmu podkreśla muzyka skomponowana przez szkocki zespół Mogwai.

Crossroads

reż. Bruce Conner, USA 1976, 36'

Operacja Crossroads to nazwa dwóch z dwudziestu trzech testów broni jądrowej, które USA przeprowadziły na atolu Bikini między 1946 a 1958 rokiem. Obydwa zdetonowane ładunki miały siłę taką, jak bomba zrzucona na Nagasaki. Testy te były filmowane przez siedemset kamer i około pięciuset operatorów. Zużyto prawie połowę ówczesnych światowych zasobów taśmy filmowej, co czyni tę eksplozję najdokładniej sfotografowanym i sfilmowanym wydarzeniem w historii. Bruce Conner użył archiwalnych materiałów, montując dwadzieścia trzy ujęcia tej samej eksplozji, z różnych perspektyw i w różnej szybkości, tworząc hipnotyzujący film, wydobywający jej katastroficzne i destrukcyjne piękno.

07/10/2019 20:00

Ziemia

[*Erde*], reż. Nikolaus Geyrhalter, Austria 2019, 115'

Ziemia jako wielka piaskownica. Geologiczny wpływ człowieka na planetę rozumiany jest tu bardzo dosłownie. Austriacki reżyser w misternie skonstruowanym filmie pokazuje, jak ludzie zmieniają i kształtują planetę, a ich działanie opiera się na przemocy – zrównują pagórki, drążą tunele, tną góry na kawałki, rozkopują ogromne powierzchnie w poszukiwaniu surowców czy zakopują radioaktywne odpady. Do głosu są tu dopuszczeni ci, którzy zwykle w dyskusji o antropocenie są go pozbawieni – robotnicy, pracownicy wielkich koncernów – a którzy faktycznie wykonują te prace.

Instytucja finansowana przez

Partnerzy

Partnerzy medialni

Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski

Jazdów 2, Warszawa
www.u-jazdowski.pl/kino

Czy kino może uratować Ziemię? W ramach przeglądu filmowego *Kino antropocenu* w Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski zastanawiamy się, czy obrazy i technologie mogą pomóc człowiekowi odbudować relacje ze środowiskiem.

Od medialnych przekazów po kino katastroficzne – kultura wizualna od zawsze kształtuje nasz stosunek do przyrody. W ramach przeglądu *Kino antropocenu* przyglądamy się temu, w jaki sposób artyści filmowi przełamują schematy myślenia, w których centrum stoi człowiek, i jaką rolę w trosce o środowisko naturalne mogą odegrać obrazy. Jak wygląda planeta z nie ludzkiej perspektywy? Czy wyrządzone przez człowieka szkody są nieodwracalne? Czy skażoną Ziemię zaludnią nowe, nieznanе dotąd gatunki? Zobaczmy zarówno klasyki kina eksperymentalnego, jak i najnowsze produkcje, które opowiadają o wpływie człowieka na planetę i o szansach, jakie może nieść ze sobą kryzys klimatyczny.

Przeгляд filmowy *Kino antropocenu* jest częścią projektu *Plastyczność planety*. Projekt ten jest próbą skonfrontowania się z nieodwracalnymi zniszczeniami, jakie dokonują się w środowisku przyrodniczym przy ludzkim udziale. W ramach niego w Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski prezentowane były dwie wystawy: *Bezludzka Ziemia* i *Centrum Natury Współczesnej* zespołu badawczego Forensic Architecture, powstał również poświęcony temu zagadnieniu numer magazynu internetowego „Obieg” pod tytułem *Stawanie się Ziemią*. Otrzymała się także debata *Jak pozostawać przy problemach? Instytucje sztuki a kryzys środowiska*.

28/10/2019 20:00

Zobaczyć niewidzialne – radioaktywne dziki

Ah Humanity!

reż. Lucien Castaing-Taylor, Verena Paravel i Ernst Karel, Francja/USA/Japonia 2015, 22'

Film stworzony w ramach Sensory Ethnography Lab, komórki na Uniwersytecie Harvarda, zajmującej się wizualnym i artystycznym badaniem zjawisk społecznych. Punktem wyjścia do opowiadania o tym, jak można zobaczyć niewidzialne i jak zaburzona jest wizualność w cząsteczkach antropocenu, jest tu katastrofa w Fukushima. Film, nakręcony jednocześnie telefonem i teleskopem, próbuje uchwycić jednocześnie to, co bliskie i to, odległe.

wykład Aleksandry Brylskiej

Zobaczyć niewidzialne – radioaktywne dziki

Wykład poświęcony będzie temu jak, z jednej strony, awaria elektrowni Fukushima Daiiti zmieniła status przestrzeni, naznaczając ją skażeniem radioaktywnym, a z drugiej symboliką wpisaną przez ludzi w krajobraz i zwierzęta, tak by umożliwić opowieść o czymś, co jest niewidzialne. Szczególną rolę w tym procesie odgrywają zwierzęta, które podzielone zostały na te, które się oplakuje i stara ochronić (gatunki udomowione i hodowlane), oraz te, które się eliminuje (gatunki dzikie). Zwłaszcza dziki stają się ucieleśnieniem katastrofy w elektrowni, metonią radioaktywności, a walka z nimi to walka z promieniowaniem, mająca na celu przywrócenie rzeczywistości sprzed wydarzeń z marca 2011 roku.

Aleksandra Brylska

Absolwentka historii sztuki w Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego oraz kulturoznawstwa w Instytucie Kultury Polskiej UW. Obecnie uczestniczka międzynarodowego programu doktoranckiego Nature-Culture na Wydziale Artes Liberales Uniwersytetu Warszawskiego. Przygotowuje rozprawę doktorską na temat naturo-kulturowego statusu przestrzeni postnuklearnych na przykładzie katastrof elektrowni jądrowych w Czarnobylu (Ukraina) oraz w Ōkumie (prefektura Fukushima, Japonia). Interesuje się metodologią humanistyki środowiskowej, historią środowiskową przestrzeni postnuklearnych, biosemiotyką, filozoficznymi i kulturowymi uwarunkowaniami tematu Natury. Zainteresowana jest również kulturą wizualną po II wojnie światowej, relacjami pomiędzy człowiekiem a środowiskiem oraz kulturowymi konsekwencjami terminu „antropocen”.

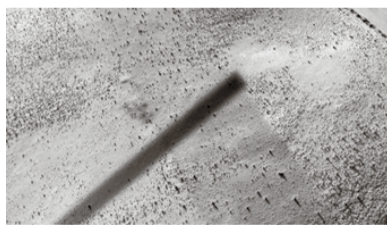
12/11/2019 20:00

Ująć horyzont

zestaw filmów eksperymentalnych, 64'

Spętany horyzont

[*Captive Horizon*], reż. Lukas Marxt, Austria 2015, 14'

Spętany horyzont działa na cienkiej granicy między prawdą i iluzją. Wykorzystuje do tego ulubione motywy Lukasa Marxta – bezładne, a jednocześnie ukształtowane przez człowieka krajobrazy. Filmowane tak, że grają z percepcyjnymi przyzwyczajeniami, tworząc własne historie.

Transitions

reż. Aurèle Ferrier, Szwajcaria 2017, 13'

W tej pracy Ferrier bada ślady ludzkiej cywilizacji, zabierając widzów w podróż ze środka pustyni do Las Vegas, światowego centrum hedonizmu. W czasie tej krótkiej wędrówki między dwiema skrajnościami nie zobaczycie jednak ludzi, a jedynie pozostałości po nich.

Konie z Fukushima

[*Matsuri no Uma*], reż. Yoju Matsubayashi, Japonia 2013, 74'

Jak pokazać i opowiedzieć o katastrofie, której nie można zobaczyć? O wydarzeniu, które zmieniło nie tylko życie ludzi, ale również innych, nie ludzkich, bytów. Katastrofa elektrowni atomowej Fukushima Daiichi [Fukushima Jeden] jest przykładem na to, jak zdarzenie z ludzkiego świata wpływa na środowisko i życie zwierząt.

08/01/2020 20:00

Niebieska humanistyka

Ewolucja

[*Évolution*], reż. Lucile Hadžihalilović, Francja/Belgia/Hiszpania 2015, 81'

Mała wyspa zamieszkiwana jest tylko przez kobiety i młodych chłopców. Pewnego dnia jeden z nich widzi ciało unoszące się na wodzie i zaczyna kwestionować świat, który zna,

zastanawia się, dlaczego on oraz inni chłopcy muszą trafić do szpitala. Wizjonerski, mokry horror o tym, jak mogłaby wyglądać ewolucja rodzaju ludzkiego.

wykład Andrzeja Marca

Niebieska humanistyka

Niebieska humanistyka [*Blue Humanities*] to posthumanistyczny nurt, osadzający historię życia w oceanie. Zgodnie z tą teorią naszą planetę powinniśmy nazywać Oceanem, a nie Ziemią (wody stanowią 70% powierzchni globu). Steve Mentz, jeden z teoretyków zwrotu oceanicznego, podkreśla, że aby zrozumieć dynamiczne przemiany antropocenu, należy odejść od statycznych kategorii zielonych pól, ogrodów oraz żyznych gruntów. W jego rozważaniach pierwszorzędne znaczenie mają niespokojne wody, które niosą ze sobą nieustanne zagrożenie katastrofą (wrak, rozbitek), oraz figury żeglarzy i pływaków, unoszących się na wodzie, stale przebywających w niebezpiecznym środowisku.

„Chciałbym przyjrzeć się nowomaterialistycznemu ujęciu oceanu w *Ewolucji* (2015) Lucile Hadžihalilović i ukazać związane z nim praktyki materialno-dyskursywne. Ocean nie jest tutaj metaforą, lecz raczej głównym bohaterem, pełnoprawnym aktorem i sprawcą działań. Chciałbym zwrócić uwagę przede wszystkim na jego twórczą i aktywną działalność. Jego niczym nieskrępowana materialna kreatywność przybiera w obrazie Hadžihalilović głębinowy, niezbadany, mackowaty i monsturalny charakter – wielość chthulucenu Donny Haraway”.

dr Andrzej Marzec

Andrzej Marzec

filozof, krytyk filmowy, redaktor „Czasu Kultury”, autor vloga Widma Marca. Jego zainteresowania badawcze skupiają się na ontologii zorientowanej na przedmioty, ciemnej ekologii oraz współczesnym kinie alternatywnym. Autor książki *Widmontologia. Teoria filozoficzna i praktyka artystyczna ponowoczesności* (2015). Pociągają go sztuki wizualne, kino alternatywne oraz wizja ekologii, o której można myśleć bez używania pojęcia „natura”.

29/01/2020 20:00

Notatki z antropocenu

zestaw filmów eksperymentalnych, 65'

Ropojady

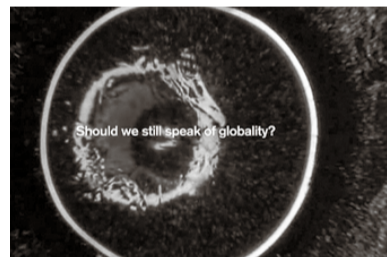
[*Ropáci*], reż. Jan Svěrák, Czechośłowacja 1988, 20'

Tytułowe ropojady to nowy gatunek stworzeń zamieszkujący poprzemysłowe hałdy w Czechach. Żywią się ropą i oddychają spalinami. Krótki mockument – dyplomowy film Svěráka – opowiada o ekspedycji naukowców badających te zwierzęta. W momencie powstania był ekologiczną satyrą na industrialne zanieczyszczenie. Obecnie można zacząć czytać go całkiem serio – być może przyroda nie ma już innego wyjścia i musi się przystosować do warunków stworzonych przez człowieka, w których on sam nie będzie mógł bytować. Czy zanieczyszczenie będzie nową szansą dla fauny i flory?

Un film, Ré clamé

reż. Tristan Bera i Ana Vaz, Francja/Brazylia 2015, 20'

Kryzys ekologiczny jest kryzysem ekonomicznym, politycznym i społecznym. Jest to także kryzys kina, które wpłynęło w znaczący sposób na antropocenu. Krótki wideoesej porusza związki kina i jego dialogu z postawami ludzi wobec ich środowiska.

Notes from the Anthropocene

reż. Terra Long, Kanada 2014, 16'

Nakręcony na taśmie 16mm film opowiada o naszych czasach poprzez kulturową historię dinozaurów. Współcześnie ich rekonstruowane postacie, rzeźby, rozpalające wyobraźnię eksponaty z muzeów cuneek, ale są już oswojone. Przypominają nam jednak, że ludzka dominacja nad Ziemią nie jest oczywista – przed nami królowały tu one.

The Sailor

reż. Giovanni Giarretta, Holandia/Włochy 2017, 9'

Sztuczny język na 'vi został stworzony specjalnie na potrzeby filmu *Avatar* Jamesa Camerona. Miał być łatwy dla aktorów, a jednocześnie nie przypominać żadnego ziemskiego języka. W filmie *The Sailor* właśnie w na 'vi głos z offu opowiada historię marynarza, który trafił na bezludną wyspę, grając napięciem między tym, co słyszemy i rozumiemy, a tym, co widzimy.

12/02/2020 20:00

La région centrale

reż. Michael Snow, Kanada 1971, 180'

Ten klasyk kina awangardowego – trzygodzinny film nakręcony na taśmie za pomocą specjalnie skonstruowanego robota, filmującego według swoich, maszynowych miar bezludny krajobraz środkowej Kanady – obecnie jest być może bardziej aktualny niż w momencie powstania. Można go czytać nie tylko jako studium mechanicznego oka kamery, ale także jako eksperyment pozwalający zerwać z ludzkimi przyzwyczajeniami oraz antropocentrycznym uszeregowaniem przyrody i krajobrazu. W czasie seansu ta hierarchia znika – nie wiemy, gdzie jest góra, a gdzie dół i co jest horyzontem. Kamera za to staje się sprawczym aktorem, który może zmieniać nasze postrzeganie otoczenia i pomóc wytworzyć nowe relacje z nim.